

Cronologia Revoluției de la Timișoara din 1989

16 decembrie 1989 – sâmbătă

Credincioșii reformați rămân în apropierea bisericii, însă în zonele din preajmă se adună un număr tot mai mare de persoane de diferite religii. Pastorul László Tőkés iese de mai multe ori la fereastră, cerându-le celor prezenți să plece, mulțumindu-le pentru solidaritatea arătată. Sunt însă sute de persoane care rămân pe loc, mulțimea crescând de la o oră la alta. După ora 17,30, tramvaiele sunt blocate în stația din Piața Sf. Maria și se aud primele lozinci în favoarea libertății, fiind formulate și cereri privind îmbunătățirea nivelului de trai. Un grup mare de demonstranți pleacă spre Comitetul Județean de Partid, traseul fiind prin apropierea Complexului Studențesc. După ora 20, forțele de ordine intervin cu brutalitate la Comitetul Județean de Partid, dar și în apropierea bisericii reformate. Își fac apariția militari dotați cu scuturi, căști și bastoane, susținuți de milițieni și securiști în civil. Intervin și pompierii, stropind mulțimea cu jeturi de apă. Se declanșează confruntări sângeroase, ocazie cu care vitrinele unor unități comerciale sunt sparte. Sunt reținute sute de persoane.

6,00

Au fost înființate posturi de filaj la domiciliul lui László Tőkés. În fața locuinței se află 10-15 persoane, care comentează situația pastorului și a soției sale (Mavru, 1989).

8,00

Maiorul Radu Tinu, adjunct al șefului Securității Județului Timiș, îi raportează colonelului Traian Sima că în fața casei preotului Tőkés s-au adunat 25-30 de persoane și îi sugerează lui Sima să raporteze această situație la București. Prin telefonul guvernamental, col. Sima îi informează pe col. Gheorghe Rațiu, șeful Direcției de Informații Interne, pe generalul Alexie Ștefan, secretar de stat în Ministerul de Interne, care răspundea de județul Timiș, și pe generalul Gianu Bucurescu, adjunct al Ministrului de Interne (Atudoroaie, 1990).

8,30

Radu Bălan ține obișnuita ședință de secretariat, unde, pe lângă probleme curente, informează că sunt și „ceva probleme în Piața Maria” (PT, VI, 2008, p. 2069).

9,00

Grupul curioșilor a crescut simțitor și continuă să crească. Se răspândește zvonul că pastorul „va fi arestat și lichidat” (Mavru, 1989).

9,45

László Tőkés iese la fereastra locuinței și le cere celor adunați în stradă, în limbile maghiară și română, să se împrăștie (RCTSFST, 1989).

10,00

Nicolae Ceaușescu îl sună pe Radu Bălan și se interesează de situația referitoare la Tőkés. Îi cere să se treacă la evacuarea pastorului. Bălan îl informează cu privire la evenimentele petrecute în seara zilei de 15 decembrie și că „în oraș este liniște, studenții merg la cursuri, iar muncitorii lucrează” (Bălan 1, 1990).

11,00

În timp ce soția pastorului este consultată de doi medici, Moș și Rotărescu îl asigură pe László Tőkés că îi vor fi aduse lemne, vor fi puse geamurile sparte și că a doua zi va putea ține slujba religioasă (Suciu, 2008, p. 146).

Ilie Matei, secretar al CC al PCR și fost prim-secretar al județului Timiș, vine în sediul Comitetului Județean de Partid, unde este informat despre situația creată în jurul pastorului

Tőkés, inclusiv despre ordinul dat de Ceaușescu de a se trece la evacuarea acestuia (PT, III, 2005, p. 1420).

11,30 – 12,00

Rotărescu îi cere lui Tőkés să vină la Comitetul Județean al PCR, pentru a discuta cu primarul Moț. Tőkés refuză, dar va merge în numele lui Béla Sepssy, căruia Moț i-a solicitat să-i îndemne pe oameni să intre în biserică și să nu mai stea în stradă (Mioc, 2002, p. 40).

12,30

Lt.-col. Ion Corpodeanu, adjunct al șefului Miliției Timiș, îl contactează telefonic pe cpt. Cornel Dorneanu, șeful Biroului de Pază și Ordine al Miliției Municipiului Timișoara, cerându-i să pregătească plutonul de intervenție (PT, IV, 2008, p. 1746).

12,40

Generalul maior Constantin Nuță, adjunct al ministrului de Interne și șef al Inspectoratului General al Miliției, îi solicită informații colonelului Ion Popescu despre situația de la biserica reformată, măsurile ce au fost luate de către organele locale de Partid, Securitate și Miliție. Îi ordonă să pună în aplicare Ordinul MI nr. 02600/1988, privind păstrarea și restabilirea ordinii publice, plan ce se găsea întocmit la toate reședințele de județ (Damian, 1999, p. 31).

12,50

Tudor Postelnicu, ministru de Interne, îi ordonă telefonic colonelului Ion Popescu să ia măsuri de anihilare a protestatarilor și cere să fie înștiințat permanent despre modul în care decurg lucrurile (Damian, 1999, p. 32).

13,00

Gen. Constantin Nuță îi ordonă colonelului Ion Deheleanu, comandantul Miliției Timiș, să ia măsurile impuse de situația creată la biserica reformată (PT, II, 2004, p. 472).

13,30

Plutonul de intervenție al Miliției Municipale este adunat și dotat cu costumele de protecție de culoare albastră, scuturi, bastoane de cauciuc și căști, fiind gata de intervenție (PT, IV, 2008, p. 1746).

14,00

Col. Ion Deheleanu, șeful Miliției județului Timiș, îi trimite pe col. Ciocoiu, locotenentul Cioancă și alți trei subofițeri să supravegheze biserica reformată. Acolo erau deja lucrătorii de la Securitate, coordonați de maiorul Radu Tinu (Rado, 2009).

14,00 – 15,00

Primarul Moț urcă în apartamentul pastorului și îi anunță pe cei din stradă, de la fereastra deschisă, că a fost anulat ordinul de mutare (Milin, 1990, p. 52).

14,30

Sosește la Timișoara și trimisul special al episcopului reformat de Oradea, vicarul Iosif Zsigmond. Se oprește la Hotelul Continental, de unde îi telefonează inspectorului pentru culte al județului Timiș, Dumitru Țeperdel. Acesta îi recomandă să aștepte clarificarea situației pastorului (Ciobotea, 1995, p. 18).

14,30

Directorul întreprinderii Electrotimiș, Marcus Arche, este sunat de la Comitetul Municipal de Partid pentru a pregăti o echipă de 25 de persoane în stare să acționeze, la nevoie, pentru menținerea ordinii, întrucât în oraș sunt tulburări (PT, IV, 2008, p. 2131).

14,45

Colonelul Ion Popescu alarmează unitățile subordonate, pentru a acționa împotriva demonstrațiilor, potrivit prevederilor Planului unic întocmit în baza Ordinului 02600/1988 al ministrului de Interne. Alarmarea forțelor Inspectoratului de Interne s-a efectuat prin lansarea parolei „Fulgerul”, înscrisă în Planul unic de intervenție (PT, III, 2005, p. 1297).

Unitatea de Pompieri primește ordinul: „Executați FULGERUL”, de la Inspectoratul Județean

al Ministerului de Interne. S-au prealarmat unitățile Companiei 1 și ale Companiei 2, a fost informat comandantul Pompierilor, col. Ioan Sasu, și a fost adusă în unitate o treime din efectiv (JAP).

15,00

Inspectorul-șef, col. Ion Popescu, raportează ministrului de Interne Tudor Postelnicu despre hotărârea pe care a luat-o de a interveni în forță pentru împrăștierea protestatarilor de la biserica reformată. În acest scop, s-au deplasat în Piața Maria trei cadre îmbrăcate în civil, care au stabilit dispozitivul ce trebuia ocupat, direcția de acțiune și itinerariul de deplasare (Damian, 1999, p. 34).

16,30

Pentru a cunoaște situația din Timișoara, Emil Bobu îl trimite la Timișoara pe Nicolae Mihalache, adjunct al șefului secției organizatorice a Comitetului Central al PCR (Mihalache, 1990).

17,00

Col. Constantin Zeca a ordonat convocarea în cazarmă a comandantului UM 01185 Timișoara și a ofițerilor din statul major (Badea, 1990).

Nicolae Ceaușescu îl sună pe Radu Bălan pentru a se interesa despre situația din Timișoara. Bălan îl informează că în fața locuinței pastorului Tőkés sunt 150-200 de cetățeni pașnici. Ceaușescu îl admonestează, spunându-i că îl dezinformează, deoarece avea informații că fenomenul s-a extins, existând pe străzile Timișoarei un număr mai mare de cetățeni (Bălan 1, 1990; PT, III, 2005, p. 1421-1422).

17,00 – 17,30

Un grup de 15 studenți și studente au aprins lumânări, s-au postat în fața ușii de la intrarea în locuința lui Tőkés și „au luat inițiativa instigării mulțimii, care se adunase în număr tot mai mare” (Mavru, 1989).

După ce mai mulți tineri au forțat ușa locuinței lui Tőkés, acesta a ieșit la geam și le-a cerut celor aflați în fața locuinței să plece acasă pentru a nu-i crea probleme (Milin, 1997, p. 24).

17,15

Radu Bălan îi solicită col. Petre Cristea, șeful Statului Major al Gărzilor Patriotice, să asigure paza Comitetului Județean de Partid și să sprijine forțele de ordine din oraș, pentru menținerea liniștii (PT, III, 2005, p. 1422).

17,15 -18,00

Tőkés a ieșit de patru ori la geamul locuinței și le-a cerut celor aflați în stradă să plece acasă (Suciu, 1990, p. 28).

17,30

Ceaușescu îl sună pe Radu Bălan și-l întreabă dacă a ieșit Armata în stradă. Bălan îl informează că nimeni nu a dat ordin să iasă Armata, dar au fost mobilizați 204 luptători de la Gărzile Patriotice. Aflând că în Timișoara erau 40.000 de membri ai Gărzilor Patriotice, Ceaușescu îl admonestează și îi închide telefonul (PT, III, 2005, p. 1422).

17,30 – 18,00

Sunt blocate primele două tramvaie în stația Sf. Maria (Radu, 1990). Ion Monoran, care a oprit primul tramvai, ce venea de la Gara de Nord, plasează acest moment în jurul orei 18,30 (Monoran, 2008). Alte surse plasează evenimentul la ora 17,55, când, ajutat de Zoltán Borbély și de Radu Galea, Daniel Zăgănescu a urcat pe tamponul unui tramvai și a strigat pentru prima dată în decembrie 1989: „Jos Ceaușescu”, lozincă incendiară ce a marcat trecerea de la o acțiune de solidaritate cu pastorul Tőkés la o revoltă anticeaușistă (Suciu și Bogdan, 2011, p. 194; Mavru, 1989). Potrivit declarației lui Aurelian David Mihuț, primul tramvai a fost oprit de un tânăr muncitor de la Uzina 6 Martie din Timișoara, pe linia 5. Imediat a început să se scandeze

„Libertate!” și să se cânte Hora Unirii și Deșteaptă-te, române! (Milin, 1997, p. 24).

17,40 – 18,00

Radu Bălan sună la Comandamentul Diviziei din Timișoara, la Comandamentul Armatei a IV-a de la Craiova și la ministrul Apărării, generalul Milea, pentru a afla dacă au primit ordin de mobilizare. Toți cei contactați au răspuns negativ. Peste zece minute, Milea îi comunică lui Bălan că, între timp, a primit ordin de la Ceaușescu să scoată Armata, fără armament și muniție, pe străzile Timișoarei. În același timp, Milea îl informează că, din ordinul lui Ceaușescu, duminică, 17 decembrie, se va organiza o defilare a trupelor MApN pe străzile orașului, pentru a pune în valoare forța și capacitatea de mobilizare a armatei (PT, III, 2005, p. 1424).

18,00

Col. Ion Popescu îi solicită cpt. Cornel Dorneanu planul de intervenție și aducerea plutonului de intervenție în sala de ședințe a Miliției Județene (PT, IV, 2008, p. 1749).

Traian Sima ordonă alarmarea întregului efectiv de cadre al Securității județului Timiș, fără însă a se ridica armamentul și muniția (Atudoroaie, 1990).

Doctorul Ioan Rab merge la biserica baptistă de pe Splaiul Tudor Vladimirescu și se înțelege cu pastorul Petru Dugulescu ca, după terminarea adunării baptiste, credincioșii să vină la biserica reformată (Suciu, 2008, p. 105).

18,00 – 18,30

Ceaușescu îl sună din nou pe Radu Bălan și îi spune că a dat ordin ca a doua zi Armata să facă o demonstrație în oraș (Bălan I, 1990).

18,00 – 19,00

Securiștii și milițienii civili infiltrați între demonstranți și identificați sunt admonestați și obligați să fugă (Milin, 1997, p. 24).

18,10

Sosește la Aeroportul Timișoara Nicolae Mihalache, adjunct șef Secție Organizatorică a Comitetului Central al PCR, și Ion Cumpănașu, șeful Departamentului Cultelor din Guvernul României (PT, III, 2005, p. 1428).

18,30

Plutonul de intervenție al Miliției este dotat cu spray-uri lacrimogene și cătușe, din ordinul col. Ion Popescu (PT, IV, 2008, p. 1747).

19,00

Radu Bălan, Nicolae Mihalache și Ioan Cumpănașu ajung în Piața Maria, unde constată că circulația tramvaielor este întreruptă și 2000 de demonstranți protestează împotriva regimului (PT, III, 2005, p. 1428).

O coloană de demonstranți pleacă din Piața Maria spre Comitetul Județean de Partid, trecând Podul Michelangelo și deplasându-se pe lângă Banca Națională, Poșta Mare și apoi pe Bulevardul 23 August. Constituită inițial din câteva sute de demonstranți, coloana se îndreaptă pe Splaiul Tudor Vladimirescu spre zona căminelor studențești. Din căminele studențești, relativ goale și supravegheate de cadrele didactice, au coborât un număr redus de studenți. La intersecția cu strada Cluj se alătură un grup de demonstranți ce venea pe această stradă.

Din ordinul col. Ion Popescu au fost convocate cadrele de Miliție și Securitate din județul Timiș în sala de ședințe a Inspectoratului Județean Timiș al Ministerului de Interne. Popescu face o informare referitoare la evenimentele din Timișoara. Se constituie un pluton de 40 de ofițeri și subofițeri, condus de col. Gheorghe Minciu, șeful Serviciului Cadre, care este trimis în Piața Maria, și un pluton condus de col. Ion Constantin, care merge la sediul Comitetului Județean de Partid (PT, III, 2005, p. 1413).

19,00 – 19,30

Cu un autocar de la Comtim sunt aduse în Piața Maria trupe speciale de Miliție, cu căști cu vizieră, scuturi albe și bastoane. Sunt dispuse pe un aliniament în dreptul casei pastorului, în capătul străzii Timotei Cipariu. Acest cordon izolează grupul enoriașilor (aproximativ 200) de

coloana mare de manifestați (peste 1000), situată între piață și pod (Milin, 1997, p. 54).

19,25

Din ordinul col. Ion Popescu, col. Ion Sasu, comandantul Pompierilor, constituie echipele de intervenție (JAP).

19,30

Din ordinul col. Ion Deheleanu Ion plutonul de intervenție se deplasează la Județeană de Partid (PT, IV, 2008, p. 1756).

20,00

Ilie Matei ordonă pompierilor să folosească tunurile de apă pentru împrăștierea demonstrațiilor din zona Direcției Regionale CFR (Bălan 2, 1990).

Radu Bălan îi cere directorului Întreprinderii Electrotimiș să organizeze o grupă de 50 de muncitori și să se posteze în fața Facultății de Electrotehnică pentru a împiedica devastarea clădirii (PT, IV, 2008, p. 1132).

20,10

Radu Bălan le solicită col. Ion Popescu și Ioan Sasu să intervină pentru stingerea incendiilor, împrăștierea demonstrațiilor și restabilirea liniștii (PT, III, 2005, p. 1431).

20,19

Col. Ion Popescu solicită Companiei 3 Lugoj să pregătească două mașini de Pompieri pentru deplasarea la Timișoara. În orele următoare se vor solicita mașini de Pompieri de la Arad, Reșița și Hunedoara (JAP).

20,26

Grupul de Pompieri primește ordin să intervină cu jeturi de apă pentru împrăștierea demonstrațiilor din fața Comitetului Județean al PCR (PT, III, 2005, p. 1298).

20,30

Coloana de demonstrați, plecată de la Piața Maria în jurul orei 19,30, ajunge în zona Comitetului Județean de Partid. Câțiva demonstrați sparg geamurile de la parterul clădirii, înlătură însemnele comunismului și sparg vitrina Librăriei Facla. Radu Bălan ordonă ca mașina de Pompieri să dea cu apă pentru împrăștierea turbulențelor (PT, IV, 2008, p. 1815).

20,35

Unii demonstrați vor să spargă geamurile și ușile de la Consiliul Județean de Partid (RCTSFST, 1989).

20,40

Șeful Departamentului Securității Statului transmite prin telefonul operativ, direct comandantului Brigăzii 30 de Securitate Timișoara, ordinul de a se interveni cu forțele disponibile, fără armament și muniție, pentru paza Consiliului Județean al PCR (DA Br. 30).

20,45

Radu Bălan îl contactează telefonic pe lt.-col. Zeca Constantin, cerându-i să se prezinte urgent la unitate, să scoată trupele din cazărmi și să treacă în cel mai scurt timp la restabilirea ordinii în oraș, îndeosebi în zona Piața Maria, Piața Sinaia și Județeană de Partid. Zeca îl informează pe comandantul Armatei a III-a, gen.-major Dumitru Roșu, care îi cere să nu ia nicio măsură fără ordinul ministrului Apărării Naționale (Zeca 2, 1990).

20,49

O mașină a Pompierilor intervine la Comitetul Județean de Partid, dinspre strada L. Filipescu, încercând să împrășteie demonstrații (JAP).

20,58

Radu Bălan cere pompierilor să intervină pe strada Timotei Cipariu, aproape de biserica reformată (PT, IV, 2008, p. 1815).

21,00

Comitetul Municipal de Partid este apărat de o sută de soldați din trupele de Pază și Securitate, 90 de luptători din Gărzile Patriotice și 10-15 milițieni (PT, IV, 2008, p. 1875).

Din ordinul lt.-col. Constantin Zeca au fost chemate în cazarmă cadrele din comandament și de comandă de la UM 01024 Timișoara (RC UM 01024, 1990).

Aproximativ 200 de milițieni, ofițeri și subofițeri au venit dinspre Catedrală și se postează în Piața Sf. Maria, în dreptul statuii (Milin, 1990, p. 24).

Radu Bălan îi contactează telefonic pe lt.-col. Bunoaica și pe col. Rotariu, cerându-le să trimită militari la Întreprinderea Solventul (PT, III, 2005, p. 1435).

21,10

Col. Popescu este sunat de col. Rotaru, care confirmă intrarea în dispozitiv a 400 de militari de la MApN în zona Piața Operei – Piața 700 – Circumvalațiunii (Rado, 2009).

21,22

Traian Sima ordonă intervenția pompierilor la Comitetul Municipal PCR (PT, IV, 2008, p. 1815).

21,30

Dinspre Podul Decebal vine un autobuz cu trupe ale Ministerului de Interne în uniforme albastre cu căști și scuturi albe, înarmați cu bâte, care intervin în forță, fac arestări și îi alungă pe demonstranți. O parte dintre demonstranți pornește spre Piața Operei și apoi spre Piața Maria, iar cealaltă, spre Podul Michelangelo și Complexul Studențesc (Medeleț și Ziman, 1990, p. 5-6).

Ministrul Apărării Naționale, Vasile Milea, îi ordonă lt.-col. Zeca să scoată în oraș câte cinci patrulă a zece militari fiecare, înarmați, dar fără muniție, pentru a restabili ordinea. În baza acestui ordin, Zeca ordonă organizarea patrulelor din militari aparținând UM 01197, 01125 și 01145 Timișoara (*Armata română în Revoluția din decembrie 1989*, 1998, p. 56).

Trupele de Grăniceri intră în situația nr. 2 de alarmare (Rado, 2009).

În Piața Maria se găsesc o mie de demonstranți, două plutoane de Securitate și 120 de milițieni „care fac ordine” (Nota IJTMI).

21,35

Radu Bălan ordonă ca maiorul Radu Tinu să se prezinte la biserica reformată, pentru că a fost numit în Comisia Județeană de punere în aplicare a sentinței de evacuare a pastorului László Tőkés și a familiei sale. Din comisie mai fac parte și Ion Cumpănașu, Alexandru Robu, secretarul Comitetului Executiv al Consiliului Popular Județean, și Mihai Brătianu, președintele Tribunalului Județean Timiș (Rado, 2009).

21,40

Inspectorul-șef col. Popescu Ion raportează ministrului Vasile Milea că se stăpânește situația operativă (Nota IJTMI).

21,45

Se primește prin radio ordinul ministrului de Interne Tudor Postelnicu, cu nr. 275, prin care se introduce în toate unitățile Ministerului de Interne situația nr. 2, deoarece au apărut unele situații neprevăzute. Ordinul este semnat de general-maior Gheorghe Dănescu (Rado, 2009).

Venind dinspre Piața Küttl, două mașini de Pompieri cu tunuri de apă împrăștie mulțimea din Piața Maria spre străzile laterale. În același timp, vine de pe podul dinspre Catedrală o trupă de intervenție în uniforme albastre, cu căști albe cu vizieră, scuturi și bastoane. Mulțimea, masată pe trotuare și în intrările laterale, ripostează, aruncând cu pietre de pavaj și sticle. Începe devastarea magazinelor dintre Regionala CFR și Gara de Nord (Milin, 1990, p. 25).

Un grup de aproximativ o mie de demonstranți pornește din Piața Maria spre Calea Buziașului pentru a solicita sprijinul muncitorilor din schimbul II (Nota IJTMI).

21,55

Trei plutoane de grăniceri închid ieșirile din Timișoara spre Jimbolia, Sânnicolaul Mare și Deta (Nota IJTMI).

21,55

Inspectorul-șef col. Ion Popescu ordonă ca trei plutoane din Brigada de Securitate și de la

Pompieri să intervină în forță pentru împrăștierea demonstranților din fața casei pastorului (Nota IJTMI).

Se iau măsuri de întărire a pazei la Comitetul Județean și Municipal de Partid (Nota IJTMI).

22,00

Ministrul Milea îi ordonă lt.-col. Zeca să mai constituie încă zece patrule, iar col. Constantin Rotariu, comandantul Marii Unități de Apărare Antiaeriană a Teritoriului, să constituie și să trimită în stradă nouă patrule cu armamentul din dotare, dar fără muniție (*Armata română în Revoluția din decembrie 1989*, 1998, p. 56).

Inspectorul-șef col. Ion Popescu ia măsura de întărire a pazei la sediile Securității și Miliției, cu un pluton de securitate și grăniceri (Nota IJTMI).

Coloana de manifestați aflată în fața Primăriei se retrage (PT, IV, 2008, p. 1876).

Trimis de către colonelul Deheleanu să verifice dispozitivul de Miliție din Piața Maria, lt.-col. Ioan Corpodeanu, adjunct al șefului Miliției Județene Timiș, este lovit de către demonstrați și obligat să fugă din zonă (Corpodeanu, 1990).

22,05

Protestatarii din fața casei pastorului Tőkés au fost împrăștiați de către forțele de intervenție, situația fiind raportată de către col. Ion Popescu ministrului Vasile Milea (Nota IJTMI).

22,10

La Întreprinderea Banatul, 150 de persoane cântă *Deșteaptă-te, române!*. Vor să intre în întreprindere, dar nu li se permite accesul (Nota IJTMI). Se solicită intervenția pompierilor la Banatul, pentru împrăștierea demonstranților (JAP).

22,15

Forțele de ordine au adus la sediul Miliției 14 persoane reținute. Col. Ion Popescu informează Comitetul Județean de Partid despre situația operativă și primește noi indicații (Nota IJTMI).

22,20

Revenind din Piața Maria, Corpodeanu i-a raportat lui Deheleanu că situația a devenit foarte gravă, că efectivele de Miliție, practic, au fost biruite, fiind luate la bătaie de populație, iar pompierii care interveniseră cu tunurile de apă au fost molestați și un militar a fost omorât. Ultima informație era falsă (PT, II, 2004, p. 477).

22,23

Demonstrații se regroupează în fața bisericii reformate (JAP).

22,25

Ilie Matei îi comunică inspectorului-șef Ion Popescu că situația de la Maria nu se stăpânește corespunzător. Maiorul Radu Tinu se deplasează din nou la fața locului (Piața Maria, n.n.) pentru a vedea cum stau lucrurile și pentru a transmite ordinele inspectorului-șef. Se comunică din zonă că s-au spart alimentara și farmacia de lângă obiectiv și forțele de acolo au nevoie de un tun cu apă. Imediat s-a deplasat un alt pluton de Securitate la fața locului prin str. 6 Martie și Gheorghe Doja (Nota IJTMI).

22,27

Col. Ion Popescu ordonă intervenția pompierilor la Regionala CFR pentru împrăștierea demonstranților care s-au regrupat. Sunt trimise două mașini, iar peste zece minute se solicită suplimentarea de forțe la Regionala CFR (JAP).

22,30

Piața Maria este blocată din toate părțile de către forțele de intervenție. Nimeni nu poate trece fără a fi legitimat (Medeleț și Ziman, 1990, p. 7).

O parte a demonstranților care s-au retras de la Județean de Partid spre Podul Michelangelo se îndreaptă spre Fabrica Banatul și de acolo spre întreprinderile din Calea Buziașului ca să-i cheme pe muncitorii din schimbul II la demonstrație. Înaintând pe strada Lidia, coloana trece pe Calea Girocului, strada Cluj, spre căminele studențești. Aici se unește cu o altă coloană, care, sub conducerea lui Sorin Oprea, se deplasase pe traseul: Piața Maria – Catedrală – Piața Operei –

Liceul MIU – Podul Michelangelo. Cei aproximativ 10-12.000 de demonstranți ajung în jurul orei 23,30 în fața Catedralei (Medeleț și Ziman, 1990, pp. 7-8).

Ilie Matei a convocat o ședință cu activul de partid la Comitetul Municipal de Partid, unde îi informează pe cei prezenți despre situația pastorului Tőkés și le cere directorilor de întreprinderi și secretarilor de partid să ia măsuri ferme pentru menținerea ordinii și disciplinei (PT, IV, 2008, p. 2079).

Radu Bălan îl informează pe Ion Popescu că anumite elemente refractare acționează pe podul de la Parcul Central. Col. Popescu trimite imediat noi forțe și o mașină a pompierilor pentru a-i împrăștia pe demonstranți (Nota IJTMI).

Lt.-col. Constantin Zeca este sunat de ministrul apărării Vasile Milea, care ordonă alcătuirea a cinci patrule a câte zece militari, care să iasă în oraș pentru restabilirea ordinii (Zeca 1, 1990).

22,35

Brigada 30 Securitate are amplasate trupe în următoarele locații: Comitetul Județean de Partid – două plutoane, Comitetul Municipal de Partid – un pluton, biserica reformată – două plutoane. Militarii nu au avut în dotare scuturi și bastoane (D11/P/97, III, f. 199).

Comandantul Batalionului 13 Securitate Timișoara cu trei plutoane, la care ulterior s-au adăugat încă două, au acționat în cooperare cu forțele Miliției municipiului (plutonul de intervenție din cadre) pentru restabilirea ordinii și blocarea căilor de acces către biserica reformată. Din partea Marii Unități acțiunea a fost condusă de Lt.-col. Ioan Popa, ulterior împreună cu col. Mihai Tomuș Mihai (JALTS).

Șapte mașini de luptă se află în dispozitiv și intervenție (JAP).

22,40

Cpt. Cornel Dorneanu, comandantul plutonului de intervenție al Miliției Timiș, raportează că a fost bătut, iar oamenii săi puși pe fugă de către demonstranți (Szabo, 2009, p. 127).

22,45

Col. Ion Popescu ordonă forțelor de intervenție ca în strada 6 Martie, colț cu Ștefan Furtună, strada Timotei Cipariu, la ambele capete, strada Gheorghe Doja, strada Miron Costin și Piața Maria „să nu mai intre țipenie de om”. În acest sens se ordonă trimiterea a două mașini cu apă (Nota IJTMI).

Col. Ion Popescu ordonă subalternilor să bareze căile de acces spre locuința preotului Tőkés, pentru a putea pune în executare hotărârea de evacuare (Popescu, 1990).

22,49

Pompierii acționează la Regionala CFR. Se raportează situație deosebită, deoarece demonstranții ripostează (JAP).

22,55

Col. Popescu solicită intervenția brigăzii de securitate pentru cercetare și restabilirea ordinii pe platforma industrială Calea Buziașului și căminele studențești (JALTS).

23,00

Din ordinul Lt.-col. Constantin Zeca, la UM 01121 se constituie o grupă operativă pregătită pentru intervenție (RC UM 01121, 1990).

O sută de militari în termen și 3 ofițeri de la UM 01125, sub comanda Lt.-col. Vasile Gioară, au fost dispuși în Piața Maria și Piața Sinaia, dotați cu pistol mitralieră și baionetă, dar fără muniție, pentru împrăștierea demonstranților (RC UM 01125, 1990).

23,00

Lt.-col. Zeca, împreună cu col. Rotariu, se deplasează până în Piața Maria pentru a evalua situația din oraș (JUM 01942).

Un tren special pleacă de la București spre Timișoara cu o grupă operativă a DSS, condusă de gen. Emil Macri, șeful Direcției de Contrainformații Sector Economic. Din grupă mai fac parte: col. Filip Teodorescu, Lt.-col. Pop, Lt.-col. Dan Nicolici, Lt.-col. Gheorghe Glăvan, Lt.-col.

Gabriel Anastasiu (RCS, I, p. 64).

Comandantul plutonului de Securitate solicită o mașină pentru a transporta pe cei reținuți. Același comandant solicită din nou mașina de Pompieri (Nota IJTMI).

Laurean Tilincă, procuror-șef al Procuraturii Județene Timiș, informează Procuratura Generală despre situația creată la Timișoara (Milin, 2008, p. 243).

23,15

Col. Ion Popescu raportează ministrului de Interne Tudor Postelnicu că au fost reținute 16 persoane, alte 34 urmau să fie aduse la sediul inspectoratului, iar 75 dintre demonstranți au fost identificați de către ofițerii de Securitate (Nota IJTMI).

Comandantul Brigăzii de Securitate raportează că în dispozitiv are șase plutoane, iar o companie se află în rezervă (Nota IJTMI).

23,30

Militarii din Cazarma Oituz sunt trimiși pentru restabilirea ordinii în dreptul restaurantului Sinaia, pentru blocarea bd. 6 Martie și în Piața Maria (JUM 01024; D 330/P/1991, II, f. 19).

23,31

O coloană de manifestați ajunge în Complexul Studentesc, iar de aici se îndreaptă spre Catedrală (JAP).

23,40

Ion Popescu solicită sprijinul Armatei pentru a putea stăpâni situația din Piața Maria. Au fost trimiși 200 de militari și s-au cerut forțe suplimentare de la Brigada de Securitate (Nota IJTMI).

23,45

Col. Traian Sima raportează la general maior Gianu Bucurescu situația dificilă care s-a creat în apropiere de biserica reformată (Nota IJTMI).

Militarii din UM 01197 și UM 01125 sunt trimiși în oraș în zona Piața Maria – Piața Sinaia, pentru restabilirea ordinii. Militarii au fost trimiși fără muniție. Ei nu găsesc pe nimeni în aceste piețe (Zeca 1, 1990).

23,50

Col. Sima raportează prim-secretarului Bălan că două plutoane de intervenție venite de la Arad vor intra în dispozitiv. Col. Popescu solicită Brigăzii de Securitate, condusă de lt.-col. Bunoaică, să trimită alte forțe în Piața Sf. Maria (Nota IJTMI).

Se raportează că un grup de peste 200 de persoane de la AEM, care nu au putut intra în întreprindere, pe str. Lidia și Giroc, se îndreaptă în oraș (Nota IJTMI).

23,54

O coloană de demonstrați ajunge în Piața Operei (JAP).

23,55

Inspectorul-șef Popescu raportează din nou situația operativă prim-secretarului și arată că o coloană de demonstrați vine pe strada 30 Decembrie, iar o altă coloană se îndreaptă spre Comitetul Județean de Partid. Pe Bulevardul 6 Martie și pe Bulevardul Tineretului s-a dat foc la două mașini și la un magazin din apropiere. Ordonă pompierilor să dirijeze 1-2 mașini cu apă în acel loc (Nota IJTMI).

23,57

Ministrul de Interne întreabă despre forțele date de MAPN și ordonă ca toată zona să fie blocată. Inspectorul-șef raportează că dispune de un pluton și jumătate la Comitetul Județean de Partid și un pluton la Complexul Studentesc (Nota IJTMI).

Sosește la Timișoara un pluton Securitate de la Batalionul din Lugoj (D 11/P/1997, III, f. 199).